

25.10.2023

**Eduskunnan valtiovarainvaliokunta/
kunta- ja hyvinvointijaosto**
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Dnro: 1195/D.a.4/2023

Viite: Valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaoston lausuntopyyntö HE 41/2023 vp 18.10.2023

Asia: **SAAMELAISKÄRÄJIEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ
EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2024**

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja hyvinvointijaosto on pyytänyt Saamelaiskäräjiltä kirjallista asiantuntijalausuntoa vuoden 2024 talousarvioesityksestä.

Saamelaiskäräjien toiminnan keskeiset haasteet ja kipupisteet resurssien näkökulmasta

Saamelaiskäräjien keskeisimpänä tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa, hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria ja alkuperäiskansa-asemaa koskevat asiat. Saamelaiskäräjälain mukaan valtion talousarviossa on varattava määräraha Saamelaiskäräjien laissa tarkoitettuihin tehtäviin. Saamelaiskäräjien lakisääteiset tehtävät liittyvät keskeisesti saamelaisten perusoikeuksien käytännön toteutumiseen Suomessa.

Riittämättömät resurssit. Saamelaiskäräjien lakisääteisten tehtävien tehokkaan toteuttamisen esteenä on riittävien resurssien puute. Saamelaiskäräjien taseen omat varat ovat pienet, eikä Saamelaiskäräjillä ole mahdollisuutta luoda omien varojen puskuria. Saamelaiskäräjien toimintakulut ovat kiinteitä kuluja ja rahoitus muodostuu useista pienistä valtionavustuksista. Saamelaiskäräjillä ei juurikaan ole oman toiminnan tuloja.

Poliittinen vaikuttaminen ja päätöksenteko. Riittämättömät resurssit heikentävät Saamelaiskäräjien mahdollisuutta osallistua ja myötävaikuttaa oikea-aikaisesti päätöksentekoon saamelaisia koskevissa asioissa niin kansallisissa kuin kansainvälisissä yhteyksissä. Luottamushenkilötyön vaatimukset ovat kasvaneet merkittävästi toimintaympäristössä jatkuvasti tapahtuvien muutosten ja globalisaation johdosta. Saamelaiskäräjien pitää voida turvata riittävät edellytykset luottamushenkilötyön tehokkaaseen ja onnistuneeseen hoitamiseen. Niukat taloudelliset resurssit vaikuttavat Saamelaiskäräjien toimielinten mahdollisuuksiin kokoontua ja tehdä päätöksiä oikea-aikaisesti.

Saamelaisten osallisuuden edistäminen. Saamelaiskäräjillä ei ole resursseja edistää saamen kansan osallisuutta Saamelaiskäräjien toiminnassa ja päätöksenteossa. Saamelaiskäräjillä tulisi voida olla mahdollisuus selvittää saamelaisväestön mielipiteitä ennen päätöksentekoa sekä tarjota saamelaisille laajasti ja monipuolisesti erilaisia osallistumisen mahdollisuuksia. Yksittäisen saamelaisen oikeuksiin kuuluu myös oikeus vaikuttaa omaan elämään kuuluihin asioihin.

Toiminnan kehittäminen ja pitkäjänteinen suunnittelu. Saamelaiskäräjät ei tiedä vuotta pidemmälle budjettikehitystään, se ei voi suunnitella ja kehittää toimintaansa ja hallintoa pitkäjänteisesti. Saamelaiskäräjien niin pitkän- kuin lyhyen aikavälin toiminnan suunnittelu ja kehittäminen edellyttävät toimivaa ja tehokasta neuvottelujärjestelmää valtion kanssa talouteen liittyvissä kysymyksissä. Oikea-aikaiset neuvottelut valtion kanssa niin seuraavan vuoden valtion talousarviosta kuin neljän vuoden valtionalouden kehiksestä olisivat keskeisiä työkaluja.

Työturvallisuuden kehittäminen. Saamelaiskäräjillä on työnantajana velvoite huolehtia työturvallisuuslain mukaisesti henkilöstön turvallisuudesta ja terveydestä työssä, ottaa huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Saamelaiskäräjillä työskentely on todettu olevan psyykkisesti kuormittavaa. Kuormittavuuteen vaikuttavat erityisesti lisääntynyt työmäärä ja kiire (suhteessa henkilötövuosiin), vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa saamelaisia koskeviin asioihin, saamelaisiin kohdistuva vihapuhe ja aliarvostava asennoituminen Saamelaiskäräjien esityksiin ja huolenaiheisiin.

Yhteenveto Saamelaiskäräjien esityksistä vuoden 2024 talousarvioon HE 41/2023 vp lisättäväksi oikeusministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloja koskien. Esityksillä parannetaan saamelaisten mahdollisuuksia toteuttaa perus- ja ihmisoikeuksiaan tähänastista johdonmukaisemmin ja oikea-aikaisesti.

Eri hallinnonaloja koskevat esitykset	LisäySESitys 2024 talousarvioon
<u>Oikeusministeriön hallinnonala:</u> - saamelaisten kulttuuri- itsehallinnon ylläpitämiseen mom 25.01.50	<u>+1 100 000 €</u>
<u>Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala:</u> - Saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistäminen mom 29.80.52.30 - Saamenkielisen kulttuurin edistäminen mom 29.80.52.30.2 - Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta mom 29.91.52 - Saamenkielisten varhaiskasvatuspalveluiden turvaaminen mom 29.10.30.2 - Saamenkielisen oppimateriaalin tuottaminen mom 29.01.02.4 - Saamelaisen nuorityön edistäminen mom 29.91.50.06 - Saamelaismatkailun kehittäminen mom 29.80.50.03	<u>+ 1 808 000 €</u> +254 000 € + 64 000 € +600 000 € +460 000 € +200 000 € +80 000 € +150 000 €
<u>Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala:</u> - Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen mom - Saamelaisten terveyden edistäminen mom	<u>+ 2 758 000 €</u> +2 438 000 € + 150 000 €

- Sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminta – Saamelaisyksikkö mom	+170 000 €
<u>Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala:</u>	+860 000 €
- Saamelaiselinkeinorahasto mom 32.20.40	
<u>Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala:</u>	+ 80 000 €
- Saamelaiselinkeinojen nykytilaselvitys mom 30.01.22	
Lisäysehdotukset yhteensä	+6 606 000 €

1. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAA KOSKEVAT EHDOTUKSET

Valtion talousarviossa 2024 oikeusministeriön pääluokassa momentilla 25.01.50 on esitetty osoitettavaksi 5 218 000 euroa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämisestä aiheutuviin menoihin. Tästä kokonaismäärärahasta on varattu 1 481 000 euroa saamelaiskulttuurikeskus Sajoksen vuokriin Senaatti-kiinteistöille ja 250 000 euroa saamen kielilain 31 §:ssä tarkoitettuja avustuksia varten, 600 000 euroa saamelaiskäräjälain uudistamiseen, jolloin Saamelaiskäräjien toiminta-avustukseksi jää 2 887 000. **Saamelaiskäräjät esittää, että valtion talousarvioon 2024 lisätään 1 100 000 euroa oikeusministeriön hallinnonalalle momentille 25.01.50 seuraavan esityksen mukaisesti:**

25.01.50 Avustus saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen	Lisäyksesitys 2024
Varhaiskasvatuksen ohjauksen ja hallinnon kehittäminen: - varhaiskasvatussihteeri 70 000 € - varhaiskasvatusohjaaja 70 000 €	+140 000 €
Saamen kielen käännös- ja tulkkaustoiminnan kehittäminen: - kääntäjä 60 000 €	+60 000 €
Saamen kielilain toimeenpano	+80 000 €
Viestinnän kehittäminen: - suunnittelija (inarinsaame) 60 000 € - suunnittelija (koltansaame) 60 000 € - suunnittelija (pohjoissaame) 60 000 €	+180 000 €
Saamelaiskäräjien ja Sajoksen IT-tuki ja tietoturva	+60 000 €
Parlamentaarisen työn kehittäminen - Saamelaiskäräjien kokouksen kokousmäärien lisääminen 35 000 € - hallituksen palkkiot 120 000 €	+155 000 €
Poliittisen ja sidosryhmätoiminnan kehittäminen	+100 000 €

Kansainvälisen toiminnan kehittäminen	+100 000 €
Sámi Giellagáldun pysyvä toiminta	+225 000 €
Lisämäärärahan tarve yhteensä	+ 1 100 000 €

1.1. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen pedagogisen ohjaajan ja varhaiskasvatussihteerin virat

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen yhtenäistä ohjausta ja käsittelyä varten esitetään Saamelaiskäräjille perustettavaksi kahta uutta virkaa, varojen osoittamista koko saamenkielisen varhaiskasvatuksen kenttää palvelevan pedagogisen ohjaajan viran perustamiseksi ja koko saamenkielisen varhaiskasvatuksen hallinnollisia ja valtionavustustehtäviä hoitavan varhaiskasvatussihteerin viran perustamiseksi. Virkojen perustamisesta aiheutuvat palkka- ja lakisääteiset hallintomenot ovat vuosittain 140.000 €.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman saamenkielisen ja saamen kielten opetuksen kehittämisryhmän loppuraportissa¹ esitetään, että Saamelaiskäräjille perustetaan saamenkielisen varhaiskasvatuksen pedagogisen ohjaajan ja saamenkielisen varhaiskasvatussihteerin virat ja niille osoitetaan tarvittava rahoitus. Henkilöstöresurssi parantaisi Saamelaiskäräjien mahdollisuutta tarjota toiminnan järjestäjille kielellistä ja pedagogista tukea sekä vahvistaa varhaiskasvatuksen saamelaiskulttuurin mukaisuutta. Tämä vahvistaisi Saamelaiskäräjien edellytyksiä toimia myös varhaiskasvatuksen asiantuntijana.

Saamelaiskäräjillä on työskennellyt vuodesta 2016 alkaen kielipesäohjaaja, jonka tehtävänä on kielipesämäärärahan hallinnointitehtävien lisäksi mm. tukea ja kehittää kielipesätoimintaa, antaa ohjausta ja neuvontaa. Kielipesäohjaaja vastaa ainoastaan kielipesiin liittyvästä ohjauksesta. Saamenkielisen varhaiskasvatuksen² toimintaedellytykset ja työntekijöiden kielellinen, kulttuurinen ja pedagoginen tuki toteutuvat siten eriarvoisesti.

Saamenkielinen varhaiskasvatushenkilöstö tarvitsisi enemmän omaan kieleen ja kulttuuriin pohjautuvaa ohjausta, neuvontaa ja tukea. Kaikilla kuntien varhaiskasvatuksesta vastaavilla virkamiehillä ja päättäjillä ei ole riittävästi tietoa saamelaiskulttuurista, saamen kielten tilanteesta eikä saamelaisen varhaiskasvatuksen erityispiirteistä ja haasteista. Varhaiskasvatuksen pedagoginen ohjaaja vastaisi koko saamenkielisen varhaiskasvatuksen pedagogisesta, kielellisestä ja kulttuurisesta ohjauksesta, edistämällä henkilöstön verkostoitumista ja työssä jaksamista.

Valtion talousarviossa on vuodesta 2014 alkaen osoitettu erillinen määräraha opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa saamenkielisen päivähoiton turvaamiseksi saamelaisten kotiseutualueella. Nykyisellään määrärahan hallinnointitehtävät on kuulunut Saamelaiskäräjien koulutussihteerin tehtäväkuvaan. Koulutussihteerin työnkuvan laajuuden vuoksi Saamelaiskäräjät esittää tehtävän siirtämistä erillisen sihteerin toimialaan. Varhaiskasvatussihteerin tehtäviin kuuluisivat valtionavustusten hallinnoinnin lisäksi saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyvät neuvottelut, sopimukset, seuranta, tiedottaminen sekä varhaiskasvatusta koskevien asioiden valmistelu Saamelaiskäräjien hallinnossa.

¹ Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:25

² saamen kielipesät ja äidinkielisten lasten varhaiskasvatus

Saamenkielisen varhaiskasvatuksen pedagoginen ohjaaja ja varhaiskasvatussihteeri toimisivat työparina Saamelaiskäräjien hallinnossa, antaen nykyistä vahvemmat edellytykset sekä kuntien varhaiskasvatussyksiköissä toimivien työntekijöiden tukemiselle että varhaiskasvatusasioiden valmistelulle ja valtionavustusten hallinnoinnille Saamelaiskäräjillä.

Määrärahaehdotus 2024:

- varhaiskasvatussihteeri + 70 000 €
- saamenkielisen varhaiskasvatuksen pedagoginen ohjaaja + 70 000 €

1.2. Saamelaiskäräjien kielenkääntäjä -resurssien lisääminen

Saamen kielilain mukaan Saamelaiskäräjien saamen kielen toimisto huolehtii saamen kielilain mukaisista käännöksistä viranomaisille ja viranomaisilla on oikeus saada saamen kielilain tarkoittama käännös saamen kielen toimistolta. Tällä hetkellä saamen kielen toimistossa työskentelee kuusi vakituista kääntäjää (yksi inarinsaamen, yksi koltansaamen ja neljä pohjoissaamen kääntäjää), joista kolme kääntää Utsjoen kunnan asiakirjoja. Lisäksi vuodelle 2023 osoitetulla valtionavustuksella kääntäjäresurssia pystyttiin kasvattamaan kahdella uudella kääntäjällä.

Saamen kielten käyttäminen Saamelaiskäräjien omassa hallinnossa ei ole sillä tasolla, mikä oli alkuperäisenä tarkoituksena saamen kielilakia säädettäessä. Nykyisin resurssein Saamelaiskäräjät pystyy järjestämään tulkkauksen ja asiakirjakäännökset kaikille saamen kielille vain yleiskokouksissa.

Saamelaiskäräjien kääntäjät toimittavat käännöksiä myös laajasti eri viranomaisille ja muille tahoille. Saamenkielinen tiedottaminen on lisääntynyt huomattavasti, ja yhä enemmän tilataan käännöksiä kaikilla kolmella saamen kielellä. Saamelaiskäräjät ei pysty toimittamaan kaikille viranomaistahoilleen heidän toivomassa aikataulussa käännöksiä eikä näin toteuttamaan saamen kielilain mukaista tehtäväänsä täysmääräisesti. Saamelaiskäräjien tavoite on, että saamen kielilakia toimeenpantaisiin yhä tehokkaammin, ja erityisesti saamenkielistä tiedottamista ja sähköisiä palveluita tulisi kehittää. Saamenkielisiä freelancer-kääntäjiä on vähän.

Saamen kielten käytön lisääminen sekä Saamelaiskäräjien hallinnossa, mutta myös muussa viranomaistoiminnassa edellyttää Saamelaiskäräjien kielitoimiston kääntäjäresurssien vahvistamista vielä yhdellä kääntäjällä. Jos saamen kielen toimistossa on kaksi kääntäjää jokaiselle kielelle, se mahdollistaa sen, että saamelaiskäräjien lautakuntien kokousten asiapapereita pystytään ajallaan kääntämään kaikille saamen kielille. Kääntäjä/tulkkiressurssien vahvistaminen takaisi sen, että saamelaiskäräjillä olisi tarvittaessa kaikille saamen kielille tulkit saatavilla ja saamelaiskäräjien yhteyteen voitaisiin kehittää tulkikeskuksen palvelua. Nykyisellään mikään taho ei koordinoi tai kehitä saamenkielistä tulkkitoimintaa. Kääntäjäresurssien lisäämisen myötä voitaisiin yksi kääntäjä nimeämään vastaamaan tulkkaustoiminnan koordinoinnista. Tämä olisi askel saamenkielisen tulkikeskuksen perustamiselle.

Määrärahaehdotus 2024:

- Kääntäjä +60 000 €

1.3. Saamen kielilain toimeenpano

Saamen kielilain soveltamisen ydinaluetta ovat saamelaisten kotiseutualueen kuntien viranomaiset ja Lapin hyvinvointialue, jotka tuottavat peruspalveluita saamelaisväestölle. Viranomaisten saamenkielisten velvoitteiden täyttäminen on pitkälti resurssikysymys. Saamen kielilain 31 §:n nojalla lain soveltamspiiriin kuuluvat tahot voivat hakea valtionavustusta saamen kielilain soveltamisesta aiheutuviin kuluihin. Tällä valtion avustuksella esimerkiksi saamelaisten kotiseutualueen kunnat järjestävät saamen kielen koulutusta henkilöstölleen. Avustus on erittäin merkittävä saamenkielisen henkilöstön määrän lisäämisessä, koska avustusta voidaan käyttää palkallisen virkavapaan myöntämiseen saamen kielen opiskelua varten.

Opetus- ja kulttuuriministeriön saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen kehittämisryhmä käsitteli työssään saamenkielisen ja kulttuuritietoisen henkilöstön saatavuuden parantamista. Työryhmän raportissa (OKM 2021:25) kuvaillaan lähtötilanteen olevan heikko ja, että saamenkielentaitoisten sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten määrä on tällä hetkellä niin pieni, että saamenkielisiä ja saamen kielet ja saamen kulttuurin huomioivia sosiaali- ja terveyspalveluita ei pystytä toteuttamaan edes lainsäädännön edellyttämällä minimitasolla. Toimenpiteeksi tilanteen kehittämiseksi esitetään, että saamen kielilain 31 §:n nojalla maksettavan määrärahan tasoa tarkastetaan niin, että sitä voidaan myöntää nykyistä useamman sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen saamen kielen koulutuksen sijaiskustannuksiin.

Saamelaiskäräjät esittää, että saamen kielilain 31 §:n tarkoitettua määräraha korotetaan vastaamaan todellisia tarpeita, joita saamen kielilain velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuu. Valtion teknisessä kehysuunnitelman mukaan valtion vuoden 2024 talousarviossa varattaisiin 250 000 € saamen kielilain avustuksiin. Määrärahan tarve olisi 330 000 €.

Määrärahaehdotus 2024:

- *Saamen kielilain 31 §:n valtionavustus 80 000 €*

1.4. Saamelaiskäräjien viestinnän kehittäminen

Saamelaiskäräjät on perustanut 1.4.2019 viestintäsihteerin viran. Viestintäsihteerin tehtävänä on Saamelaiskäräjien työjärjestyksen mukaan hoitaa, suunnitella ja kehittää käräjien viestintää koskevia asioita. Käräjien puheenjohtaja vastaa käräjien tiedotustoiminnasta. Viestintäsihteerin käytännön työkenttä on laaja. Käytännössä viestintäsihteerille kuuluu mm. verkkosivujen ylläpito ja kehittäminen, valmistella ja toteuttaa tiedotustoimintaa yhdessä käräjien sihteeristön kanssa, erilaisten kampanjoiden suunnittelu ja toteuttaminen, kuvapankin ylläpito, sosiaalisen median tilien ylläpito, tilaisuuksien valokuvaaminen, koulutusten järjestäminen sekä esittely- ja viestintämateriaaleista huolehtiminen.

Saamelaiskäräjien viestintää toteutetaan pääasiassa neljällä kielellä: pohjoissaameksi, inarinsaameksi, koltansaameksi ja suomeksi. Saamelaiskäräjät toimii viestinnän pienillä resursseilla esimerkkinä siinä, kuinka saamenkielistä viestintää toteutetaan ja lisäksi neuvoo muita viranomaisia heidän saamenkielisessä viestinnässään. Nykyiset resurssit ovat riittämättömät viestinnän laadukkaaseen toteuttamiseen sekä kehittämiseen kaikilla kolmella Suomessa puhutulla saamen kielellä ja suomeksi. Saamelaiskäräjien viestinnän kehittämiselle on osoitettava tarvittavat varat valtion talousarviossa.

Saamelaisten asia on koko Suomen asia ja siksi Saamelaiskäräjien viestinnällä halutaan palvella hyvin saamelaista yhteisöä, suomalaista yhteiskuntaa, viranomaisia, mediaa ja muita sidosryhmiä. Saamelaiskäräjien tavoitteena on viestiä selkeästi, luottamusta vahvistavasti ja avoimesti saamelaisten arkea koskettavista asioista. Samalla myös lisätä tietämystä saamelaisväestöstä, saamelaisten historiasta ja modernista saamelaisyhteisöstä valtaväestölle. Viestinnässä on tärkeää huomioida yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja uusien viestintäteknologioiden vaatimukset. Viestinnässä on oltava valmiudet tarkistaa kanavavalintoja ja viestinnän painopisteitä nopeastikin. Disinformaatio leviää entistä taitavammin viestinnän joukossa, ja saamelaiset kokevat yhä enenevässä määrin vihapuhetta. Saamelaiskäräjien viestinnän kehittämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että viestinnälle myönnetään sen tarvitsemat resurssit.

Määrärahaehdotus 2024:

- Suunnittelija (inarinsaame) +60 000 €
- Suunnittelija (koltansaame) +60 000 €
- Suunnittelija (pohjoissaame) +60 000 €

1.5. Saamelaiskäräjien ja Sajoksen tietoturva ja IT-tuki

Saamelaiskulttuurikeskus Sajoksen IT-palveluista, tietoturvasta ja infrastruktuurista vastaa Sajoksen palveluyksikkö. Palveluyksikössä toimii tällä hetkellä yksi kokoaikainen järjestelmäasiantuntija, joka vastaa noin 80 henkilön it-tuesta sekä Sajoksen IT-verkosta palveluineen.

Järjestelmäasiantuntijan työnkuva on laaja, sisältäen kaiken IT-tuesta toiminnan kehittämiseen. Valtiolla ja yrityksillä on usein erillinen IT-osasto, jossa työtehtävät on jaettu osa-alueittain eri ammattilaisille. Saamelaiskäräjillä näitä kaikkia osa-alueita hoitaa yksi järjestelmäasiantuntija.

Määrärahan lisäys uuden työntekijän palkkaamiseksi IT-sektorille on välttämätöntä, jotta voidaan varmistaa tietoturvallinen käyttöympäristö sekä Saamelaiskäräjien kokous- ja hallintotoiminnan ja Sajoksen palveluiden sujuvuus. Jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä IT-ala vaatii toiminnan ja toimintojen kehittämistä, johon nykyisillä yhden henkilötötyvuoden resurssilla ei ole mahdollisuutta.

Määrärahaehdotus 2024:

- IT-tukihenkilö +60 000 €

1.6. Parlamentaarisien työn kehittäminen

Vuodesta 2024 alkaen olisi tarkoitus vahvistaa Saamelaiskäräjien korkeimman päättävän elimen, Saamelaiskäräjien kokouksen toimintaa viiteen kokoukseen vuodessa. Yhden täyskokouksen kustannukset kaikkine kuluineen on yhteensä 20 000 euroa. Kaksipäiväinen kokous maksaa 35 000 euroa. Nykyisin resurssein Saamelaiskäräjien kokouksia voidaan pitää neljä kertaa vuodessa, joka on aivan liian vähän nykytarpeisiin nähden.

Vuodesta 2024 alkaen esitetään lisäystä hallituksen jäsenille maksettaviin lisäpalkkioihin. Lisäpalkkio olisi vastike vastuullisesta hallitustyöstä³. Tällä tavalla turvattaisiin hallitusjäsenille parempi mahdollisuus osallistua asioiden valmisteluun ja toimeenpanoon tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisärahoitustarve olisi 120 000 euroa/v.

³ Palkkio on 25 % Saamelaiskäräjien palkkaluokka I peruspalkasta 4403,60 €. Maksetaan 4 jäsenelle (sivukuluineen 2014 €/kk/jäsen, yht. 96 700/v). hallintokulut 485 €/kk/jäsen, yht. 23 300/v)

Edunvalvonta vaatii tulevaisuudessa yhä enemmän Saamelaiskäräjien osallistumista ja panostusta. Edunvalvonnan tarkoituksena on edistää saamelaisten kielellisten, kulttuuristen ja elinkeinollisten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä huolehtia saamelaisten oikeusaseman kehittämisestä.

Määrärahaehdotus 2024:

- *Saamelaiskäräjien kokouksen kokousmäärien lisääminen +35 000 €*
- *Hallituksen jäsenten palkkiot +120 000 €*

1.7. Saamelaisten poliittisen ja sidosryhmätoiminnan kehittäminen

Saamelaiskäräjien tärkein tehtävä on toteuttaa saamelaisille perustuslaissa turvattua kulttuuri-itsehallintoa sekä turvata saamelaisen alkuperäiskansakulttuurin säilyminen ja kehittyminen. Saamelaiskäräjälain (974/1995) 6 §:n mukaan Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

Saamelaiskäräjien yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kirjo on laaja. Saamelaiskäräjät toimii yhteistyössä useiden viranomaisten, organisaatioiden, saamelaisyhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Tavallisin yhteistyömuoto on työryhmytyöskentelyyn osallistuminen. Saamelaiskäräjät on vuosittain mukana yli 150 työryhmässä.

Saamelaiskäräjien palkkioista ja korvauksista säädetään saamelaiskäräjistä annetun lain (974/95) 17 §:n mukaisesti Saamelaiskäräjien hyväksymässä palkkiosäännössä. Virallisten toimielinten ja työryhmien kokouksista maksetaan Saamelaiskäräjien luottamushenkilöille ja edustajille kokouspalkkiota. Kokouspalkkio on ollut vuodesta 2013 samalla tasolla. Myöskään indeksikorotuksia ei ole tehty. Nyt kokouspalkkiota korotettaisiin⁴ 50 %:lla, niin että puheenjohtajana toimiva saisi 120 € ja toimielimen jäsen 90 €. Poliittisen sidosryhmätoiminnan kehittämiseksi esitetty summa (100 000 €) muodostuisi erityisesti kokouspalkkioiden korotuksesta⁵, majoitus-, matkustus- ja päivärahakustannuksista, ansionmenetykskorvauksista, palkkioista sekä muista kuluista⁶.

Määrärahaehdotus 2024:

- *Luottamushenkilöille maksettavat palkkiot ja korvaukset +100 000 €*

1.8. Saamelaiskäräjien kansainvälisen toiminnan kehittäminen

Saamelaiskäräjien kansainvälinen toiminta on laajentunut viime vuosina. Erityisesti pitäisi pystyä muodostamaan EU:n kanssa pysyvä vuoropuhelu- sekä edustusmahdollisuus, vaikuttaa YK:n eri prosesseissa, järjestää kansainvälisiä seminaareja sekä vahvistaa suhteita muihin alkuperäiskansoihin. Kansainvälisen toiminnan kehittäminen vahvistaisi Saamelaiskäräjien itsehallintoa sekä saamelaisten itsemääräämisoikeutta ja parantaisi Saamelaiskäräjien mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon kansainvälisellä tasolla. Nykyisellä budjetillaan Saamelaiskäräjillä ei ole riittäviä resursseja päättää kansainvälisestä toiminnastaan itsenäisesti sekä osallistumisestaan kokouksiin. Tällä hetkellä tärkeisiin kansainvälisiin, alkuperäiskansoja koskeviin kokouksiin osallistuminen perustuu siihen, että ministeriöt pyytävät jossain määrin Saamelaiskäräjien edustusta mukaan delegaatioihinsa, mutta

⁴ korotus vastaisi kuntakooltaan yli 10 000 asukkaan kunnan kunnanhallituksen keskimääräisiä palkkioita. Lähde: Kuntaliiton julkaisusarja nro 4/2018.

⁵ Kokouspalkkioiden korotuksen budjettivaikutus olisi arviolta 25 000 €.

⁶ mm. kokoustilavuokrat, kokouspalvelut, telepalvelut, käännöskulut, lasten hoidon järjestäminen.

eivät aina pysty rahoittamaan Saamelaiskäräjien edustajan kuluja. Näillä kansainvälisillä foorumeilla tehdään saamelaisia koskevia päätöksiä, joten Saamelaiskäräjien tulisi pystyä takamaan osallistumisensa ja päättää siitä itse. Tämän toteutumiseen Saamelaiskäräjien tulisi saada vuosittainen rahoitus valtiolta, jonka Saamelaiskäräjät voi itsenäisesti käyttää saamelaiskäräjälain 6 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseen.

Norjan, Ruotsin ja Suomen saamelaiskäräjien yhteistyöelimen, Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston (SPN), puheenjohtajuus kiertää Norjan, Suomen ja Ruotsin Saamelaiskäräjien välillä ja kestää kerrallaan 16 kuukautta. SPN:llä ei ole omaa sihteeristöä, joten sihteeristön toiminta siirtyy puheenjohtajuuden myötä puheenjohtajana toimivan saamelaiskäräjien vastuulle. Puheenjohtajuus on siirtynyt Suomen Saamelaiskäräjille 20.9.2023 16 kuukauden ajaksi. SPN:n puheenjohtajuuskauden kokousjärjestelykulut tulevat vastuussa olevan saamelaiskäräjien vastattaviksi.

Saamelaiskäräjien kansainvälistä toimintaa koskevan strategian mukaisesti Saamelaiskäräjät pyrkii saamelaisen parlamentaarisen toiminnan lisäksi mm.

- kehittämään edunvalvontaa Euroopan Unioniin pyrkien luomaan pysyvän osallistumismekanismin Euroopan Union päätöksentekoon.
- jatkamaan aktiivisesti alkuperäiskansojen osallistumisoikeuden parantamista YK:ssa.
- kehittämään uusia yhteistyöverkostoja alkuperäiskansoja edustavien instituutioiden kanssa.
- osallistumaan aktiivisesti alkuperäiskansojen ilmastofoorumin (UNFCCC LCIPP) toimintaohjelman toimeenpanemiseen.
- vahvistamaan osallistumista Arktisen alueen yhteistyöhön.
- kartoittamaan Saamelaiskäräjien osallistumis- sekä vaikutusmahdollisuuksia UNESCO:n työssä.

Ehdotettuun määrärahaatarpeeseen on laskettu SPN puheenjohtajakauden kokousjärjestelykuluja, matkustuskuluja, kansainvälisten seminaarien järjestämiskuluja sekä osallistumiskuluja eri alkuperäiskansoja koskevien prosessien taustatyöhön yhtenä järjestäjätahona.

Määrärahaehdotus 2024:

- *Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston puheenjohtajuuskauden kulut ja alkuperäiskansayhteistyö +100 000 €*

1.9. Sámi Giellagáldun toiminnan varmistaminen

Sámi Giellagáldu (Saamen Kielikaltio) on yhteispohjoismainen saamen kielten ammatti- ja resurssikeskus, jonka tehtäviin kuuluvat kielenhuolto, kielen kehittäminen, terminologiatyö, normitus, ja neuvonta saamen kieliä koskevissa kysymyksissä. Ennen Sámi Giellagáldua Suomessa puhuttavien erittäin uhanalaisten inarin- ja koltansaamen sanastoa ja normitusta ei ole kehitetty pitkäjänteisesti ja systemaattisesti. Rajat ylittävä kieliyhteistyö on tärkeää, koska saamen kielten puhuma-alueet eivät noudata valtioiden rajoja. Esimerkiksi pohjoissaameen kehitettävän terminologian tulee olla sellaista, että pohjoissaamen käyttäjät voivat ymmärtää uusia termejä niin Suomessa, Ruotsissa kuin Norjassakin.

Sanaston ja oikeinkirjoitusnormiston puutteet ovat haitanneet oppimateriaalituotantoa ja kielen käyttöä helpottavien tietoteknisten sovellusten, kuten oikolukuohjelmien kehittämistä. Halutessaan neuvoja kielen oikeinkirjoituksesta tai muihin kielen käyttöön liittyvissä asioissa voi suomen kielen käyttäjä soittaa Kotimaisten kielten keskukseseen. Saamen kielten käyttäjillä tällaista mahdollisuutta

ei ole ollut. Sámi Giellagáldun pysyvällä toiminnalla voidaan turvata saamen kielten käyttäjien yhtäläiset mahdollisuudet kielellisten palveluiden saamiseen, kuten suomen kielen käyttäjillä. Lisäksi keskuksen tehtävänä on turvata ja edistää saamen kielten käyttöä ja kehitystä.

Saamelainen Parlamentaarin Neuvosto valitsi täysi-istunnossaan kaikkien kolmen Saamelaiskäräjien valtuuttamana 19.9.2019 Sámi Giellagáldulle pysyvän organisaatiomuodon, jonka mukaan Sámi Giellagáldu on perustettu 2022 Norjan Saamelaiskäräjien yhteyteen ja Sámi Giellagáldun toiminta on käynnistynyt. Käytännössä ja hallinnollisesti Sámi Giellagáldu toimii Norjan Saamelaiskäräjien yhteydessä, mutta sen toimintaa johtaa oma hallitus, jossa kaikkien kolmen maan Saamelaiskäräjillä on yhtäläinen vaikutusvalta. Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjät ovat myös sitoutuneet Sámi Giellagáldun toimintaan hyväksymällä Saamelaiskäräjien välisen Sámi Giellagáldun toimintaa koskevan yhteistyösopimuksen. Yhteistyösopimuksen mukaisesti Sámi Giellagáldua toimintaa rahoittavat Suomen, Ruotsin ja Norjan Saamelaiskäräjät lähtökohtaisesti yhtä suurin rahoitusosuuksin.

Sámi Giellagáldun vuosittaisten toimintakulujen on laskettu olevan vuonna 2024 noin 16,5 milj. Norjan kruunua, josta kunkin Saamelaiskäräjien osuus toimintamenoista on 5,5 milj. Norjan kruunua eli noin 535 000 euroa. Valitun organisaatiomallin mukainen täysimääräinen toiminta edellyttää kieliyhteistyöhön tarkoitettun määrärahan lisäämistä vuoden 2022 budjetissa olevasta 310 000 eurosta 535 000 euroon. Esitetty määrärahan korotus perustuu Sámi Giellagáldun aiemmin vuosille 2021–2024 laskettuun budjettiin toimintamenoista, jotka ovat laskettu Norjan Saamelaiskäräjien kulurakenteen pohjalta.

Määrärahaehdotus 2024:

- Sámi Giellagáldun toimintamenot +225 000 €

2. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALAA KOSKEVAT EHDOTUKSET

Saamelaiskäräjät esittää valtion talousarvioon vuodelle 2024 euron seuraavia lisäyksiä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle:

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	Lisäysesitys 2024
Saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistäminen mom 29.80.52.30	+254 000 €
Saamenkielisen kulttuurin edistäminen mom 29.80.52.30.2	+64 000 €
Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta mom 29.91.52	+600 000 €
Saamenkielisten varhaiskasvatuspalveluiden turvaaminen mom 29.10.30.2	+460 000 €
Saamenkielisen oppimateriaalin tuottaminen mom 29.01.02.4	+200 000 €
Saamelaisen nuorityön edistäminen mom 29.91.50.06	+80 000 €
Saamelaismatkailun kehittäminen mom 29.80.50.03	+ 150 000 €
Lisämäärärahantarve yhteensä	+ 1 808 000 €

2.1.Saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistäminen

Saamelaisen lastenkulttuurikeskuksen, musiikkikeskuksen ja elokuvakeskuksen toimintaa rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä valtionavustuksella, joka on tarkoitettu saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistämiseksi (mom. 29.80.52.07). Valtionavustus on vuonna 2023 yhteensä 286 000 euroa.

Saamelaiskäräjät esittää, että valtion vuoden 2024 talousarviossa lisätään momentille 29.80.52.30 saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistämiseksi yhteensä 134 000 euroa.

Saamelaisen taiteen ja kulttuurin edistäminen mom 29.80.52.30	LisäySESitys 2024
Lastenkulttuurikeskus	+ 89 000 €
Elokuvakeskus	+20 000 €
Musiikkikeskus	+25 000 €
Duodjeakatemia	+120 000 €
Lisämäärärahantarve yhteensä	+254 000 €

Saamelainen lastenkulttuurikeskus Mánnu. Saamelainen lastenkulttuurikeskus pyrkii toiminnallaan vahvistamaan saamelaislasten- ja nuorten kulttuuri-identiteettiä, lisäämään saamelaisen perinteisen tiedon ja- taidon arvostamista, omaksumista ja tallentamista, kehittämään sukupolvien välisiä yhteisöllisiä toimintamalleja. Toiminta perustuu saamelaiskulttuurin- ja saamen kielen vahvistamiseen ja kokemuksellisen toiminnan lisäämiseen kouluihin, päiväkoteihin ja kielipesiin. Toiminnassa pyritään poistamaan osallistumiseen liittyviä haasteita ja esteitä syrjäseutualueella.

Yleisten kustannusten nousun vuoksi lastenkulttuurikeskuksen toimintaa ei pystytä pitämään enää edes nykyisellä tasolla. Nykyinen rahoitus 61 000 euroa ei riitä kunnolla toiminnan järjestämiseen lapsille ja nuorille. Toiminnassa kielellinen ja alueellinen yhdenvertaisuus sekä saavutettavuus tulee pysyä turvaamaan. Tämä edellyttäisi 89 000 euron lisäresurssia nykyiseen valtionavustukseen. Mánnun toiminnan päättymisen vaikuttaisi heikentävästi useaan kohderyhmään: saamelaisiin taiteilijoihin, käsityöntekijöihin, ikäihmisiin ja lapsiperheisiin sekä yhteistyökumppaneihin ja saamelaistapahtumiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa linjauksillaan alkuperäiskansaan kuuluvien lasten kulttuuripolitiikkaa ja samalla tunnustaa päätöksenteossa yleisesti saamelaislasten kulttuurin ja elämäntavan erityispiirteitä sekä osoittaa varoja alkuperäiskansojen hyvinvoinnin edistämiseen ja voimaannuttamiseen taiteellisin keinoin ja nuorten kulttuurillisen vuoropuhelun kautta.

Vuonna 2024 Mánnun toiminnan aloittamisesta tulee 20 vuotta. Kyseisen vuoden rahoitusta tulee korottaa, jotta kohderyhmät saavat juhlistaa yhteisöllisten kulttuuritapahtumien kautta saamelaista lastenkulttuuria ja sen jatkuvuutta.

Määrärahaehdotus 2024:

- +89 000 euron lisäys.

Alkuperäiskansojen elokuvakeskus. Alkuperäiskansojen elokuvakeskus Skábman tavoitteena on kehittää saamelaista elokuva-alaa sekä edistää alan kansainvälistä alkuperäiskansojen yhteistyötä.

Keskus järjestää elokuva-alan tapahtumia, kuten kursseja, luentoja, elokuvaesityksiä tehden saamelaiselokuvaa tunnetuksi. Skábma tukee saamelaisten elokuvien ja av-tuotteiden suunnittelua, kehittämistä ja tuotantoa mm. neuvonnalla sekä parantamalla osaamista. Keskus edistää elokuva- ja mediakasvatusta ja pyrkii parantamaan lasten ja nuorten elokuvatarjontaa mm. dubbauksen avulla. Nykyisellä määrärahalla (100 000 €) toimintaa ei voida laajentaa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelle. Tätä toimintaa varten

Määrärahaehdotus 2024:

- +20 000 euron lisäys.

Saamelaismusiikkikeskus. Saamelaismusiikkikeskuksen tarkoituksena on tukea perinteisten saamelaisten vokaalimusiikkityyliin (luohti, leu'dd ja livde) säilymistä ja edelleen kehittymistä sekä tukea ja kehittää modernia saamelaismusiikkia. Musiikkikeskus järjestää saamelaismusiikin opetusta ja saamelaismusiikin konsertteja sekä muita tapahtumia tehden saamelaismusiikkia tunnetuksi. Musiikkikeskus tarjoaa puitteet saamelaisen musiikin tuotantoon ja kehittää saamelaista musiikkiosaamista.

Saamelaismusiikkikeskuksen toiminnan järjestäminen yhdenvertaisesti kolmella eri saamen kielellä ja eri puolilla saamelaisten kotiseutualuetta ja sen ulkopuolella vaatii pysyviä lisäresursseja. Nykyisessä tilassa kaikkia saamelaismusiikkikeskuksen toimintoja kuten musiikkityöpajoja ja konsertteja, ei pystytä tarjoamaan edes saamelaisalueella kattavasti vuosittain vaan toimintoja joudutaan vuorottelemaan eri alueiden välillä. Valtaosa Suomen saamelaisista elää saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Tämä asettaa suuria haasteita myös saamelaismusiikkikeskuksen toiminnalle. Mikäli keskuksen rahoitusta ei lisätä, on uhkana, että suuri osa saamelaisista jää keskuksen toiminnan ulottumattomiin. Musiikkikeskuksen toiminta on linjassa opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025 kanssa. Strategian keskeiset tavoitteet ovat luovan työn ja tuotannon edellytysten parantaminen, kulttuuriin osallisuuden ja osallistumisen lisääminen sekä kulttuurin vahva perusta, jatkuvuus ja elinvoimaisuus. Musiikkitapahtumat ja konsertit saamelaisalueella ja sen ulkopuolella tarjoavat saamelaiselle yleisölle mahdollisuuden nauttia musiikkikulttuuristaan ja toisaalta edistävät saamelaiskulttuurin tunnettuuden ja tietouden lisäämistä valtaväestön keskuudessa.

Saamelaismusiikkikeskuksessa työskentelee ympärivuotisesti yksi vakituinen suunnittelija. Rahoituksen lisäämisellä mahdollistettaisiin muun muassa toiminnan laajempi alueellinen kattavuus, aloitettujen toimintojen jatkuvuus, yhteistyöverkostojen laajentaminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla ja sitä kautta saamelaismusiikin tunnettuuden lisääminen.

Määrärahaehdotus 2024:

- +25 000 euron lisäys.

Duodje-akatemia. Saamelaiskäräjät on aloittanut vuonna 2019 Duodji-akatemia kehittämishanke Enontekiölle. Hankkeen päärahoittaja oli Tunturi-Lapin Leader ja yksityiset rahoittajat ovat Käsivarren paliskunta, Näkkälän paliskunta ja Saamelaismuseum Siida. Hankkeen yhteistyökumppanina oli Enontekiön kunta. Tavoitteena on saada Duodji-akatemia osaksi Saamelaiskäräjien kulttuurikeskustoimintaa.

Duodji on kenties saamelaisten kotiseutualueista voimakkaimmin kehittynyt juuri Enontekiöllä. Duodji-akatemian sijainti saamelaisalueen ytimessä Ruotsin ja Norjan välittömässä läheisyydessä tuo

loistavan mahdollisuuden vahvistaa duodji-kulttuuria. Enontekiön saamelaisten vahvan duodji-osaamisen perusta on tiivis yhteys poronhoitoon, johon lähes jokaisella alueen saamelaisella on henkilökohtainen suhde. Elinkeino on sanellut ja sanelee duodji-osaamisen tarpeet. Esimerkiksi nahkapukineet ovat yhä parhaimmat ja toimivimmat asusteet toisinaan ankarissakin olosuhteissa.

Duodje-akatemian tavoitteena on muodostaa ympäristö käsityön oppiseen, tapaamisiin, vapaa-ajanviettoon sekä työntekoon erityisesti saamen kielellä. Tavoitteena on myös vahvistaa rajat ylittävää yhteistyötä Ruotsin ja Norjan saamelaiskäsityön instituutioiden ja taitajien kanssa hyödyntäen jo olemassa olevaa osaamista. Lisäksi tavoitteena on selvittää duodjiin liittyviä kehittämismenetelmiä niin perinteisin kuin nykyaikaisin menetelmin.

Saamelaisilla kaikkinaisen perinnetietous ja kulttuurinen osaaminen on säilynyt näinkin pitkään, koska perinnetietoa on siirretty sukupolvelta toiselle. Kuitenkin viime vuosien aikana yhä enenevässä määrin saamelaiskulttuuri on ollut alati kasvavan modernisaation uhkaama. Tietotaito ei välity enää yhtä luontevasti ja varmasti kodin, laajentumaperheen ja suvun kautta. Pelkästään formaalinen opetus ei kykene korvaamaan perinteisen yhteisön kykyä siirtää tietoa sukupolvelta toiselle. Samalla tiedon ja taitojen tarpeet muuttuvat. Valitettavasti muutos uhkaa perinteistä tekemällä oppimista ja sen mukana välittyvää duodjin henkistä arvomaailmaa.

Duodje-akatemian on saamelaiskäsityöperinteen kannalta elintärkeä prosessi. Saamelaiskäräjät esittää, että valtion talousarviossa vuodesta 2024 lähtien lisätään 120 000 euroa saamenkielisen taiteen ja kulttuurin edistämisen momentille Duodje-akatemiatöiminnan aloittamiseksi Enontekiöllä.

Määrärahaehdotus 2024:

- vuosittainen määrärahan tarve on +120 000 €.

2.2.Saamenkielisen kulttuurin edistäminen

Saamelaiskäräjien kulttuurilautakunta jakaa vuosittain valtion talousarviossa saamenkielisen kulttuurin ja saamelaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen sekä Pohjoismaisten saamelaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen osoitettua määrärahaa (mom 29.80.52.30.2). Määräraha on suuruudeltaan 236 000 €. Saamelaiskäräjiltä haetaan vuosittain kulttuurimäärärahaa yhteensä 370 000 euroa noin 70 eri projektiin. Nykyinen määräraha kattaa hieman yli 50 % haetusta määrästä ja tarpeesta. Kulttuurimäärärahan tason laahatessa lukuisat Saamelaiskäräjien ja valtion kulttuuripoliittisten tavoitteiden mukaiset kolmannen sektorin projektit jäävät toteutumatta. **Saamelaiskäräjät esittää, että valtion talousarvioon 2024 lisätään 64 000 euroa (mom 29.80.52.30.2) saamenkielisen kulttuurin edistämiseksi.**

Suomen ratifioiman Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmauksien suojelemiseksi (SopS 17/2007) tavoitteena on suojella ja edistää kulttuurien moninaisuutta. Sopimuksen tavoitteen toteutuminen edellyttää kulttuuri-ilmauksien huomioimista saamelaisen kulttuurin tukijärjestelmissä. Kulttuuri-ilmauksien moninaisuuden turvaaminen edellyttää, että kulttuurin tukijärjestelmä on riittävä, jotta saamelaiset käsityöntekijät ja taiteilijat voivat keskittyä kulttuuri-ilmauksien tuottamiseen. Sopimuksen artikla 6 mahdollistaa valtioiden ryhtyvän erityistoimenpiteisiin kulttuuri-ilmauksien suojelemiseksi.

Määrärahaehdotus 2024:

- +64 000 euron lisäys.

2.3. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta

Hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi 2024 on esitetty myönnettäväksi momentilta 29.91.52 inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen yhteensä 1 300 000 euroa.

Vuonna 2023 saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminnassa on yhteensä 82 lasta ja 28 työntekijää, joista inarinsaamenkielisessä 26 lasta ja 10 työntekijää, koltansaamenkielisessä 11 lasta ja 4 työntekijää, ja pohjoissaamenkielisessä 45 lasta ja 14 työntekijää. Lisäksi määrärahasta rahoitetaan kielipesätoiminnan koordinaation kulut. Kulttuuri- ja kielipesällä on erittäin merkittävä rooli saamen kielten kielenelvytyksessä ja niillä on myös vakiintunut asema saamelaisessa varhaiskasvatuksessa saamea äidinkielenään puhuvien lasten ryhmien rinnalla. Kulttuuri- ja kielipesätoiminta järjestetään osana kuntien varhaiskasvatusta, ja valtionavustus kattaa 85% toiminnan kuluista. Uusien yksiköiden perustaminen tai materiaalityö ei ole tämänhetkisellä rahoituksella mahdollista.

Saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmän raportissa (OKM:n julkaisu 2021:25) todetaan saamen kielipesien toiminnan kehittämisen ja toiminnan laajentamisen tässä vaiheessa parhaaksi tavaksi vahvistaa muiden kuin saamenkielisten saamelaislasten oikeuksien toteutumista. Laajentamalla toimintaa erityisesti kotiseutualueen ulkopuolelle voitaisiin yhä useammalla paikkakunnalla ja yhä useammalle lapselle tarjota mahdollisuus saamen kielen omaksumiseen. Raportin toimenpiteenä esitetään, että saamen kielipesien erityisrahoitusta jatketaan ja sen tasoa korotetaan 1,9 miljoonaan euroon mikä luo edellytykset uusien kielipesäyksiköiden perustamiselle ja toiminnan laajentamiselle erityisesti saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Laskelmat perustuvat 3 työntekijän yksiköihin, joiden vuosikulu on noin 155 000 euroa. Tästä summasta vähennetään kuntien omavastuuosuus (15 %), joten valtionavustukseen oikeuttava summa olisi 131 750 euroa. euksien toteutumista.

Määrärahaehdotus 2024:

- +600 000 euron lisäys.

2.4. Saamenkieliset varhaiskasvatuspalvelut

Valtion talousarviossa 2024 on 240 000 euron määräraha saamenkielisen varhaiskasvatuksen turvaamiseksi saamelaisten kotiseutualueella. Rahoitus on ollut riittämätön saamenkielisten ja saamelaisen kulttuurin mukaisten varhaiskasvatuspalvelujen turvaamiseksi valtakunnallisesti.

Äidinkielenään saamea (pohjois-, inarin- ja koltansaame) puhuville lapsille annetaan varhaiskasvatuslaissa säädetyn mukaisesti saamenkielistä varhaiskasvatusta. Äidinkielisen varhaiskasvatuksen piirissä vuonna 2023 on noin 70 lasta. Saamenkielistä varhaiskasvatusta annetaan yhteensä viidessä yksikössä saamelaisten kotiseutualueella (Enontekiö, Inari ja Utsjoki) ja kahdessa yksikössä kotiseutualueen ulkopuolella (Oulu ja Helsinki). Toimintaan osallistuu toiminnan järjestäjien toimittamien tietojen perusteella saamelaisten kotiseutualueella noin 50 lasta ja 12-18 työntekijää.

Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvat saamelaislapset ovat omakielisten ja kulttuuristen palvelujen osalta kaikkein heikoimmassa asemassa. Huolimatta siitä, että varhaiskasvatuslaki velvoittaa omakielisen päivähoiton järjestämistä myös kotiseutualueen ulkopuolella asuville saamenkielisille lapsille, on saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämisessä huomattavia puutteita ja vain osa saamenkielisistä lapsista on omakielisten palveluiden piirissä. Alle

kouluikäisistä saamelaislapsista jo yli 70 % asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Rahoituksen ulottaminen myös kotiseutualueen ulkopuolelle parantaisi siellä järjestettävän saamenkielisen päivähoiton laatua, saatavuutta, kulttuurinmukaisuutta ja paikallisten viranomaisten tietoisuutta ja aktiivisuutta saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämisessä.

OKM:n saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmä (OKM 2021:25) selvitti saamenkielisten varhaiskasvatuksen opettajien ja muun henkilöstön saatavuutta ja koulutustarpeita. Työryhmä esitti mm. saamenkielisen varhaiskasvatuksen järjestämisedellytysten vahvistamista erityisesti saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella, jossa saamen kielten asema, palveluiden järjestämismahdollisuudet ja järjestäjien tietoisuus saamen kielten tilanteista ja jopa varhaiskasvatuslain sisältämästä velvoitteesta (varhaiskasvatuslain 8 §) on heikoin.

Määrärahaehdotus 2024:

- +460 000 euron lisäys.

2.5.Saamenkielisen oppimateriaalin tuottamisen resurssit

Opetus- ja kulttuuriministeriölle vuonna 2020 tehty erillisselvitys saamenkielisen oppimateriaalin tilanteesta ja tulevista tarpeista (OKM 2020:28) osoitti huomattavia puutteita, eriarvoisuutta ja kehittämistarpeita saamenkielisen oppimateriaalin saatavuudessa. OKM:lle tehty selvitys osoitti kiireellisimmin tarvittavien, kokonaan puuttuvien tai vanhentuneiden oppimateriaalien lukumääräksi on noin 300 nimikettä.

Erityisen heikko tilanne on koltansaamenkielisten oppimateriaalien saatavuudessa. Lisäksi valtaosa käytössä olevista oppimateriaaleista on vanhentuneita ja saamenkielisen oppimateriaalin saatavuudessa on huomattavia puutteita edelleen myös kaikelle oppimiselle perustaa luovan äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineessa. Pikaisesti tarvittavien oppimateriaalien määrä on yhteensä noin 300 nimikettä. Saamelaiskäräjien koulutus- ja oppimateriaalilautakunta on asettanut tavoitteikseen saamenkielisen esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen oppimateriaalituotannon kaksinkertaistamisen, tasokkaan materiaalin valmistamisen opettajanoppaineen ja digitaalisine ääni-, kuva- ja tehtäväaineistoinen, kaikkien saamen kielten oppimateriaalien rinnakkaisen valmistamisen, opetussuunnitelman mukaisen oppimateriaalin valmistumisen sekä pohjoismaisen saamenkielisen oppimateriaaliyhteis- työn kasvun ja saamelaiseen kulttuuriin ja saamelaisten historiaan liittyvän teemamateriaalin tuottamisen. Tavoitteisiin pääseminen on mahdollista ainoastaan oppimateriaalimäärärahan kasvun myötä.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaisen oppimateriaalin puuttuminen suuresta osasta oppiaineita estää varhaiskasvatuslaissa (8 §) ja perusopetuslaissa (10 §) velvoitetun saamenkielisen opetuksen järjestämistä ja erityisesti sen laajentamista yläluokilla.

Kansainvälisten ja eurooppalaisten ihmisoikeussopimusten valvontaelinten 2000-luvulla Suomelle antamissa suosituksissa kiinnitetään huomiota saamen kielten asemaan opetuksessa ja tarpeeseen vahvistaa saamelaisopetuksen edellytyksiä mm. resursoinnissa. Saamenkielisen oppimateriaalin kustantaminen on Saamelaiskäräjien vastuulla, sillä saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen valtakunnallisesti vähäisestä määrästä johtuen kaupalliset oppi- kirjakustantajat eivät kustanna saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen oppimateriaaleja.

Määrärahaehdotus 2024:

- +200 000 euron lisäys.

2.6. Saamelaisen nuorisotyön edistäminen

Saamelaiskäräjien nuorisoneuvosto edistää saamelaisnuorten kielellisiä ja kulttuurisia oikeuksia sekä vahvistaa saamelaisnuorten kuuluvuutta saamelaiskulttuuriin. Nuorisoneuvoston tehtäviin kuuluu myös saamelaisnuorten kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön kehittäminen. YK:n alkuperäiskansajulistuksessa sitoudutaan alkuperäiskansoihin kuuluvien nuorten voimaannuttamiseen ja valmiuksien kehittämiseen sekä tuetaan heidän täysimittaista ja tehokasta osallistumistaan päätöksentekoon heitä koskevissa asioissa.

Nuorisoneuvoston vuosittainen toiminta-avustus on 173 000 euroa. Avustus sisältää saamelaisnuorten taidetapahtuman järjestämisestä aiheutuvat kulut, 40 000 €. Lopulla avustuksella kustannetaan nuorisoneuvoston kokous- ja edustuskulut, kehitetään saamelaista nuorisokulttuuria sekä tuetaan saamelaisnuorten yhteiskunnallista osallisuutta ja vahvistetaan saamelaisnuorten identiteettiä. Avustuksella katetaan nuorisosihteerin palkka- ja muut hallinnon kulut, joiden osuus avustuksesta on noin 80 000 €. Nuorisoneuvosto järjestää kahden vuoden välein saamelaisnuorten konferenssin, joka antaa nimissään julkilausuman. Saamelaisnuorten konferenssi on erityisen tärkeä saamelaisnuorille, sillä konferenssissa käsitellään laajasti saamelaisnuoria ja alkuperäiskansoja koskevia ajankohtaisia asioita ja tuo yhteen saamelaisnuoret neljästä valtiosta.

Nuorisoneuvoston toiminta on laajentunut ja kehittynyt erityisesti viime vuosina. Erillishankkeiden avulla on lisätty tietoisuutta saamelaista valtaväestön keskuudessa (Dihtosis), kehitetty digitaalista nuorisotyötä (DigiÁrran) ja saamenkielistä nuorten vapaa-ajantoimintaa (De). Hankkeet ovat osoittaneet toiminnalle selkeän tarpeen ja nuorisoneuvoston tavoitteena vakiinnuttaa digitaalisen nuorisotyön, saamenkielisen nuorten vapaa-ajantoiminnan ja tietoisuuden lisäämisen saamelaisista valtaväestön keskuudessa jatkossa perustoimintansa kautta.

Määrärahaehdotus 2024:

- + 80 000 euron lisäys.

2.7. Saamelaismatkailun eettisen ohjeistuksen kehittäminen

Vastuullinen ja eettisesti kestävä matkailu kunnioittaa ja arvostaa saamelaiskulttuurin perustavanlaatuisia ominaispiirteitä, edistää saamelaisten ja saamelaisten kotiseutualueen hyvinvointia sekä mahdollistaa saamelaiskulttuurin säilymisen ja kehittymisen. Saamelaisyhteisön arki ja juhlat sekä saamelaisten kotiseutualueen maankäyttö tulee onnistuneesti yhteensovittaa matkailun kanssa saamelaisten oikeudet ja kulttuuri huomioiden sekä niitä kunnioittaen. Tähän pyritään toimeenpanemalla Saamelaiskäräjien 24.9.2018 hyväksymän *Vastuullisen ja eettisesti kestävä saamelaismatkailun toimintaperiaatteet* -ohjeen visiota. Vision mukaan vastuullista ja eettisesti kestävä, saamelaisuuteen perustuvaa matkailua on tulevaisuudessa tukemassa saamelaismatkailun neuvontakeskus, josta eri toimijat saavat saamelaismatkailuun ja saamelaiskulttuurin hyödyntämiseen liittyvää neuvontaa. Keskuksesta jaetaan myös saamelaisiin ja saamelaiskulttuuriin liittyvää totuudenmukaista tietoa, saamelaisia, heidän kulttuuriaan ja etenkin ympäröivää luontoa kunnioittavia matkailijoille ja matkailutoimijoille suunnattuja kävijä- ja käytöstapaohjeita sekä tietoa eettisesti kestävästi toimivista saamelaisista matkailutoimijoista.

Jotta eettisesti kestävästi toimivista saamelaisista matkailutoimijoista voitaisiin jakaa tietoa kansallisesti ja kansainvälisesti, tulee ensin luoda saamelaisille yhteinen

matkailumarkkinointiverkosto, joka kantaa työnimeä ”Visit Sápmi”. Ko. yhteistyöverkosto tarjoaisi aitoja saamelaisia matkailupalveluita ja saamelaisia tuotteita (esim. käsityöt ja ruoka) vastuullisesti ja eettisesti kestävästi saamelaisten omista lähtökohdista toteutettuna. Jotta tuotteen tai palvelun aitous, vastuullisuus ja eettinen kestävyys voitaisiin todentaa, tulee ”Visit Sápmille” luoda oma, kulttuurisensitiivinen saamelaismatkailusertifikaatti sekä omat indikaattorit seuraamaan saamelaismatkailun vastuullisuutta ja eettistä kestävyyttä. Lisäksi matkailualan yleinen tietopohja saamelaismatkailusta paranisi kokoamalla yhteen vastuulliset saamelaistoimijat.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi kesällä 2021 Saamelaiskäräjille *Vastuullisen, eettisesti kestävän saamelaismatkailun yhteistyö- ja markkinointiverkoston luominen saamelaisyhteisön kanssa* -hankkeelle 200 000 euron avustuksen vuosille 9/2021–12/2024. Tavoitteena on, että vuonna 2025 saamelaismatkailutoimijoiden yhteistyöverkosto olisi valmis, koska silloin WINTA (World Indigenous Tourism Alliance), Saamelaiskäräjät ja Lapin yliopisto järjestävät Euroopan ensimmäisen maailman alkuperäiskansamatkailukonferenssin Inarissa. Nykyinen saamelaismatkailuhankkeen rahoitus ei riitä saattamaan loppuun aloitettua saamelaismatkailusertifikaattityötä. Jotta saamelaisten sidosryhmien kuulemiset voidaan järjestää kattavasti ja saamelaiskulttuurin kaupallisen hyödyntämisen pelisäännöt voidaan selvittää yhdessä saamelaisyhteisön kanssa, tarvitaan enemmän resursseja.

Määrärahaehdotus 2024:

- +150 000 euron lisäys.

3. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALAA KOSKEVAT EHDOTUKSET

Saamelaiskäräjät esittää valtion talousarvioon vuodelle 2024 euron seuraavia lisäyksiä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle:

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	Lisäysesitys 2024
Saamenkieliset sote-palvelut mom 33.60.36	+2 438 000 €
Terveyden edistäminen mom 33.70.50	+150 000 €
Sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminta – Saamelaisyksikkö mom 33.60.63	+170 000 €
Lisämäärärahantarve yhteensä	+ 2 758 000 €

3.1. Saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden turvaaminen

Suomi on saanut useita suosituksia ihmisoikeuksien toimeenpanoa valvovilta elimiltä parantaa saamenkielisiä sote-palveluiden saatavuutta. Nykyinen määräraha 562 000 euroa on riittämätön. Nykyisessä tilanteessa saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset oikeudet sote-palveluissa toteutuvat heikosti saamelaisten kotiseutualueella. THL:n arviointiraportin (8/2019) mukaan monien saamenkielisten palveluiden saatavuudessa on puutteita. Laadukkaiden, asiakaslähtöisten saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen lähtökohtana on saamenkielisen peruspalvelutason selkeä parantaminen nykyisestä, palvelukokonaisuuden yhtenäistäminen, rajayhteistyö ja siihen liittyvien esteiden poistaminen sekä saamelaisten erilaisesta kulttuurista johtuvien erityistarpeiden tunnistaminen. Valtionavustus maksetaan Saamelaiskäräjien kautta palvelun järjestäjille tehtyjen sopimusten mukaisesti.

Määrärahan mitoitus on arvioitu palvelutarpeilla kotipalvelussa, ikäihmisten palveluasumisessa ja toiminnanohjauksessa, mielenterveyspalveluissa, perhetyössä, sosiaalityössä, sairauksien hoidossa ja ehkäisyssä, lääkäripalveluissa, terveydenhoidossa, suunterveydenhoidossa, palveluohjauksessa ja rajat ylittävissä palveluissa.

Määrärahaehdotus 2024:

- + 2 438 000 euron lisäys saamenkielisten sote-palvelujen turvaamiseksi.

3.2. Saamelaisten terveyden edistäminen

Saamelaiskäräjien resursseja on tarpeen vahvistaa saamelaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Tavoitteena on kehittää ja ylläpitää saamelaiseen hyvinvointikäsitteeseen pohjautuvaa tietopohjaa valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tietojohtamisen tarpeisiin. Tavoitteena on myös, että saamelaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat tekijät tunnistetaan palvelusuunnittelussa ja -tuotannossa. Palvelunjärjestäjät ja -tuottajat tarvitsevat lisää tietoa saamelaiskulttuurin terveyttä ja hyvinvointia säätelevistä tekijöistä ja niiden käytännön toteuttamisesta. Tarvitaan kulttuurin huomioivaa lähestymistapaa saamelaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä käyttäen hyödyksi saamelaisten perinteisiä yhteisöllisyyden rakenteita ja käytänteitä.

Tilasto- ja rekisteritietokannoissa ei ole saatavilla erikseen saamelaisten hyvinvointia, terveyttä ja elinoloja koskevaa tietoa. Julkinen valta ei ole kiinnittänyt lain vaatimalla tavalla huomiota saamelaisen alkuperäiskansan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Yleisellä otannalla kerätty tieto ei riittävästi edusta saamelaisten hyvinvoinnin tilaa. Koska saamelaisten hyvinvointivajeet eivät ole päättäjien tiedossa, eivät myöskään saamelaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävät toimet priorisoidu kehittämiskohteiksi.

Saamelaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen esitetään vuosittain 150 000 euron valtionavustusta seuraavan laskelman mukaisesti:

- 65.000 euroa Saamelaiskäräjille palkattavan terveyden edistämisen suunnittelijan palkkaus- ja toimintakuluihin
- 55 000 euroa koltan-, inarin- ja pohjoissaamen kielillä tuotettavan terveystietomateriaalin tuottamiseen
- 30.000 sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden täydennyskoulutuksiin saamelaisten terveyden edistämistä tukevien käytänteiden juurruttamiseksi osaksi palveluntuottajien terveydenedistämistyötä.

Määrärahaehdotus 2024:

- vuosittainen rahoitustarve 150 000 €

3.3. Sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminta - Saamelaisyksikkö

Valtion talousarvioehdotuksessa 2024 sosiaalialan osaamiskeskusten valtionavustukseksi esitetään 2 250 000 euroa. Rahoitusta leikataan leikkaukset 1,25 miljoonalla vuoteen 2023 verrattuna. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselle myönnetystä valtionavustuksesta 1,5 % on tarkoitettu käytettäväksi erityisavustuksena saamenkielisen väestön palvelutarpeiden huomioon ottamiseksi. Vuonna 2023 saamelaisyksikön avustus on 52 500 €, joka riittää yhden osa-aikaisen työntekijän palkkakuluihin (70 %). Suunnitellun leikkauksen jälkeen saamelaisyksikön lakisääteinen 1,5 % valtionavustusosuus olisi enää 33 750 euroa.

Saamelaisyksikön, muutenkin suppeiden resurssien osalta, tämä on tarkoittanut sitä, ettei edes yhden suunnittelijan tehtävää voida täyttää täysiaikaisesti. Samanaikaisesti saamelaisyksikön tehtäväkenttä on kuitenkin monimuotoistunut ja vaatimustaso kasvanut. Parhaillaan on käynnissä monia samanaikaisia, valtakunnallisia ja alueellisia muutostoimia sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisrakenteen uudistamiseksi, palveluiden saatavuuden ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi sekä uudenlaisten palvelujen tuotantotapojen luomiseksi (sähköiset palvelut, etäpalvelut, omaehtoinen asiointi ym), menetelmien kehittämiseksi, laadun ja vaikuttavuuden lisäämiseksi sekä osaamisen vahvistamiseksi. Nykyinen resurssi on riittämätön saamelaisten palvelutarpeiden huomioon ottamiseksi ja saamenkielisten palvelujen kehittämiseksi kolmella saamen kielellä.

Yhden työntekijän vuosittaiset palkkakulut vaihtelevat työkokemuksisän ja työskentelypaikan mukaan 55 000 – 65 000 euron välillä. Saamelaiskäräjien mukaan saamelaisväestön palvelutarpeiden huomioimiseksi ja niihin vastaamiseksi tarvitaan kaksi kokoaikaista suunnittelijatutkijaa. Kehysehdotuksen palkkakulu on laskettu 18 vuoden työkokemuksisän (30 %) ja saamelaisalueella työskentelylisän (24 %) mukaisesti). Saamelaisväestön palvelutarpeiden huomioimiseen ja kehittämistyöhön Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen

saamelaisyksikössä tulisi varata momentilta 33.60.63 vuositasona yhteensä 170 000 € kahden suunnittelija-tutkijan palkka- ja hallintokuluihin.

Määrärahaehdotus 2024:

- vuosittainen rahoitustarve 170 000 €

4. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALAA KOSKEVAT EHDOTUKSET

4.1. Saamelaiselinkeinorahasto

Saamelaiskäräjät esittää, että saamelaiselinkeinorahastolle varataan valtion talousarviossa 2024 860 000 euron vuotuinen budjetti momentilla 32.20.40 Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen. Saamelaiselinkeinorahaston tarkoituksena olisi tuottaa saamelaisten tarpeisiin uusia tuotteita, palveluja ja menetelmiä, joilla voitaisiin edesauttaa saamelaiskulttuurin ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämistä sekä kykyä vastata nykypäivän ja tulevaisuuden elinkeinoja kohtaaviin haasteisiin. Rahasto kannustaisi saamelaisia oman elinkeinonsa kehittämiseen ja uusien innovaatioiden ideointiin ja jatkojalostukseen, mutta samalla tuettavien hankkeiden ja kohteiden pääpaino olisi myös perinteisen tiedon säilyttämisestä arkisessa jokapäiväisessä elämässä. Saamelaiselinkeinorahasto vahvistaisi saamelaisten kielen ja kulttuurin säilymistä sekä parantaisi saamelaisten kotiseutualueen työllisyyttä ja elinvoimaisuutta. Saamelaiselinkeinorahaston hallinnointi osoitettaisiin Saamelaiskäräjille, jonne perustettaisiin saamelaiselinkeinojen kehittämissihteerin virka. Saamelaiskäräjien elinkeino- ja oikeuslautakunta käsitelisi saapuneet rahoitushakemukset ja jakaisi rahastosta innovointi- ja kehittämistuen vuosittain ennalta sovittujen kriteerien mukaisesti.

Saamelaiselinkeinorahaston 860 000 euron vuosittainen budjetti on mitoitettu ottamalla huomioon saamelaisten kotiseutualueen laajuus, alueen saamelaisten erilaiset olosuhteet ja toimintaympäristöt ja sitä kautta erilaiset kehittämistarpeet. Budjetin mitoituksessa on huomioitu niin ikään se, että sen tulisi mahdollistaa kaikkien saamelaiselinkeinojen kehittäminen ja innovointi tasapuolisesti. Tuloksekas innovointi ja kehittäminen vaativat usein prototyyppien valmistusta, kokeiluja, testejä, asiakaskyselyjä ja muuta resursseja vaativaa työtä. Budjetissa on huomioitu hallinnointia varten perustettavan saamelaiselinkeinojen kehittämissihteerin palkkakulut sekä lisääntyvät elinkeino- ja oikeuslautakunnan kokouskulut. 860 000 euron budjetti jakautuisi siten, että noin 90 000 euroa varattaisiin saamelaiselinkeinojen kehittämissihteerin palkkakuluja sekä elinkeino- ja oikeuslautakunnan mahdollisesti lisääntyviä kokouskuluja varten ja loput jaettaisiin varsinaisena innovointi- ja kehittämistukena.

Määrärahaehdotus 2024:

- Saamelaiselinkeinorahasto +860 000 €

5. MAA- JA METSÄTALOUSHALLINNON ALUEKOSKEVAT EHDOTUKSET

5.1. Saamelaiselinkeinojen nykytilaselvityksen ajantasaistaminen

Saamelaisen elinkeinotoiminnan koordinointi- ja kehittämishanke toteutettiin vuosina 2006–2007 julkisella rahoituksella. Hankkeen kokonaisbudjetti oli 130 000 euroa sekä toteutuma 116 176 euroa. Hankkeessa laadittiin saamelaisalueen elinkeinotoiminnan nykytilaselvitys sekä saamelaisen elinkeinotoiminnan kehittämissuunnitelma ja koordinoitiin toimijakentän verkostoitumista. Tavoitteena oli osaltaan ehkäistä saamelaisalueelta poismuuttoa. Saamelaiselinkeinojen tilaa koskeneen selvityksen ajantasaistamiseen varataan valtion talousarviossa 80 000 euron määräraha. Päivitystyö toteutettaisiin aiemman selvityksen pohjalta mukaan lukien toimijakentälle suuntautuvat työpajat ja seminaarit. Lisäksi arvioitaisiin aiemman kehittämissuunnitelman toteutumista ja laadittaisiin arvion pohjalta toimenpide-esityksiä. Työn toteuttaisi selvityshenkilö. Määräraha tulisi käyttöön kahden vuoden aikana. Budjetissa huomioitu palkkakulut, tila- ja matkakulut sekä ostopalvelut ja palkkiot.

Ehdotettu saamelaiselinkeinojen nykytilaselvityksen ajantasaistaminen tuottaisi tarpeellista tietoa sekä viranomaisille että saamelaistoimijoille. Kehittämissuunnitelman päivitys tukisi saamelaisalueen toimeliaisuutta ja virittäisi uudelleen aiemmin kehitettyjä toimijaverkostoja sekä ohjaisi tulevaa hankerahoitusta (kuten vihreä siirtymä).

Määrärahaehdotus 2024:

- Nykytilaselvitys +80 000 € (mom 30.01.22).

Tuomas Aslak Juuso
Puheenjohtaja

Pia Ruotsala-Kangasniemi
Hallintopäällikkö

(Hyväksytty puheenjohtajan päätöksellä 25.10.2023)